

WWF
MAGAZINE

2014

PANDA

NR. 69 – MEI – JUNI – JULI 2014

TRIMESTRIEEL – AFGIFTEKANTOOR BRUSSEL X – P309290

Dossier

Focus : Ontmoeting met de bonobo's

HET GROENE GOUD VAN DE GUYANA'S

PRESENTEERT

ZOMERTOUR '14

25 mei 2014	Lokeren	Loka Tierra *	15u
8 juni 2014	Kortrijk	Sinksenfeesten *	17u
28 juni 2014	Brugge	Feest in 't Park *	17u20
29 juni 2014	Genk	Genk On Stage *	15u55
20 juli 2014	Gentse Feesten	Bij Sint-Jacobs	18u
21 juli 2014	Zottegem	Bevegense Vijvers *	15u
27 juli 2014	Boechout	Sfinks Festival	13u
30 augustus 2014	Antwerpen	Roma *	15u
31 augustus 2014	Brugge	Sebrechtspark *	11u
31 augustus 2014	Heerlen (NL)	Stadsfestival	16u30

* MÉT
WWF-RANGERCLUBSTAND!

MEER INFO OP WWW.RADIO-OORWOUD.BE

DE ONGELOOFLIJKE DYNAMISCHE KRACHT VAN HET BOS

Net na mijn studie als bosbouwingenieur vertrok ik in 1984 voor vier jaar naar de Guyana's, de regio in het noordoosten van Zuid-Amerika die bestaat uit Guyana, Frans-Guyana en Suriname. Ik leerde vooral dat laatste land goed kennen, want ik heb er drie jaar gewoond. Suriname is een schitterend land waar verschillende culturen op vreedzame wijze naast elkaar bestaan.

In Suriname en de andere landen van de Guyana's wonen maar weinig mensen. Ongeveer 80% van het grondgebied bestaat er uit nagenoeg ongerept woud. En de natuur herstelt er zich ook heel snel: verlaten plantages en rijstvelden worden vlug weer ingenomen door woud. Het bos heeft er een ongelooflijke dynamische kracht.

Het is bijzonder belangrijk dat de plaatselijke bevolking instaat voor het natuurbehoud: de mensen moeten de middelen krijgen om te strijden voor het behoud van hun natuurlijke erfgoed. Daarom investeert WWF in milieueducatie. Binnenkort komt er in het natuurpark van Peperpot – nabij de hoofdstad Paramaribo – een fantastisch milieucentrum. Een ideale plek om de bevolking van Suriname, en vooral de jongeren, te wijzen op de schoonheid van het Amazonewoud!

Geert Lejeune,
directeur conservatie

INHOUDSTAFEL

In het kort 4-5

Focus 6-9
Ontmoeting met de bonobo's

Op het terrein 18-19
Earth Hour vierde feest voor de planeet!

Het Kidsprogramma 20

Eco-ontspanning 21
How to veggie?

WWF in uw testament 22-23

Focus

© naturepl.com / Karl Ammann / WWF-Canon

Mensen en bonobo's leren met elkaar samenleven in het woud van Nkala, in het hart van het Congobekken. Het identificeren van de bonobo's kan helpen om hen te redden. Lees er meer over op pagina 6.

© Roger Leguen / WWF Canon

DOSSIER
HET GROENE GOUD
VAN DE GUYANA'S

EEN NATUURLIJK ERFGOED DAT WE MOETEN BEHOUDEN P. 10-17

Nationale Loterij
creëert kansen 6

COLOFON: Panda magazine is een publicatie van WWF-Vlaanderen vzw. Alle rechten voorbehouden. Het Pandalogo, het woord Panda en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding. • Werkten mee aan dit nummer: Françoise Ansay, Sarah Beelen, Gregory Claessens, Anne-Catherine de Neve, Sara De Winter, Pauline de Wouters, Margareta Heylen, Antoine Lebrun, Geert Lejeune, Caroline Steygers, Angelika Zapszalka • Vertaling: Lieve De Meyer • Coördinatie: Outsidedtheboxes.com en Angelika Zapszalka • Realisatie: www.propaganda.be • Druk: Claes Printing. St-Pieters-Leeuw. • Foto voorpagina © Staffan Widstrand / WWF • V.U.: Damien Vincent. E. Jacqumainlaan 90, 1000 Brussel

IN HET KORT

BELGIË Vernietigt zijn voorraad in beslag genomen ivoor

Na Gabon, de Verenigde Staten, de Filipijnen, China en Frankrijk heeft nu ook België zijn voorraad ivoor vernietigd. Op 9 april laatstleden verbrijzelde de Belgische autoriteiten anderhalve ton ivoor – de hoeveelheid ivoor die de douane in beslag heeft genomen sinds 1984, het jaar waarin België het Verdrag over de internationale handel in bedreigde dier- en plantensoorten (CITES) heeft geratificeerd. WWF is verheugd over deze actie, die bewijst dat België de ambitie heeft om de strijd aan te binden met de illegale handel in ivoor.

Elk jaar worden in Afrika tussen 20 000 en 30 000 olifanten gedood en de toestand wordt steeds erger. Als de stroperij tegen dit tempo doorgaat, zouden de 500 000 laatste olifanten in de vrije natuur tegen de volgende generatie uit Afrika verdwenen kunnen zijn.

KOPACKI RIT, VOGELPARADIJS OP DE DANUBE, IS GERED

Het natuurpark van Kopacki Rit in Kroatië is het belangrijkste natuurreserveaat aan de Donau. Er leven ongeveer 300 vogelsoorten, 64 soorten vis en tot 50 wilde katten. Het gebied is erkend als Ramsargebied (wetland van internationaal belang) en vormt de beste natuurlijke buffer tegen de vaak voorkomende overstromingen in de regio.

Tot voor kort werd deze parel van de Europese biodiversiteit bedreigd door een omvangrijk kanalisatieproject van 53 kilometer lang aan de Donau, gele-

gen aan de Servisch-Kroatische grens, een voorstel van het Kroatisch nationaal agentschap voor de riviervaart. Maar gelukkig heeft de Kroatische minister van Milieu- en Natuurbescherming, Mireli Holy, die plannen nu geschrapt. Meer dan 20 000 mensen hadden hun steun betuigd via een petitie die in 2012 was gestart om 'het kleine Europese Amazonewoud' te redden. Ook de Europese Unie en het Europees Parlement hadden zich verzet tegen het project, dat indruiste tegen het Europese recht.

FSC-WOUD GOED VOOR SOCIALE VOORUITGANG

Bossen met een FSC-certificaat (Forest Stewardship Council) worden niet alleen duurzaam beheerd maar bieden ook meer voordelen aan de plaatselijke gemeenschap dan bossen zonder FSC-certificaat. Dat blijkt uit een nieuw onderzoek van het Centrum voor Internationaal Bosonderzoek (CIFOR) bij bosexploitanten in het Congobekken. Het onderzoek werd in 2013-2014 met de steun van WWF uitgevoerd in drie landen – Kameroen, Gabon en de Democratische Republiek Congo – en vergeleek de sociale voordelen die respectievelijk ontstaan bij bosontginning met en zonder FSC-certificaat, op het vlak van leef- en arbeidsomstandigheden, eerlijke verdeling van rijkdommen, sociale infrastructuur, impact op het gewoonterecht, enz. Uit het onderzoek blijkt hoe gemeenschappen voordeel hebben bij het verantwoord bosbeheer dat vereist is en gecontroleerd wordt in het kader van de voorwaarden voor FSC-certificatie.

Dankzij de FSC-certificatie hebben de bosontginners in het Congobekken opmerkelijke sociale vooruitgang geboekt.

PLAN VOOR BESCHERMING VAN DE BERGGORILLA'S WELDRA VERLENGD

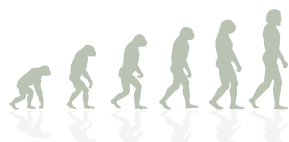
De drie landen waar berggorilla's voorkomen (Rwanda, Oeganda en de Democratische Republiek Congo) hebben in maart nieuwe maatregelen genomen voor de bescherming van deze met uitsterven bedreigde dieren, het behoud van hun leefgebied dat zich over hun grenzen uitstrekt en de maximalisering van de economische voordelen die de mensaap oplevert voor de plaatselijke bevolking. “Een deel van de inkomsten uit het toerisme wordt gedeeld met de plaatselijke gemeenschappen die naast de gebieden wonen waar de dieren leven”, verklaart David Greer, WWF-deskundige Afrikaanse mensapen. “Dat niet-verwaarloosbare voordeel bevordert de bescherming van de gorilla's en van de natuurlijke omgeving waarin zij leven. Bovendien geven de bezoekers tijdens hun verblijf ook op andere plaatsen geld uit en dat komt dan weer ten goede aan de nationale economie in haar geheel.”

ONTMOETING MET DE BONOBO'S

Gewenning en identificatie van een bonobogemeenschap in het woud van Nkala in de Democratische Republiek Congo

© UJM Fabrice Florence Laure / WWF-Belgique

In het woud van Nkala, in het hart van het Congobekken, vertrekken de spoorzoekers van WWF elke ochtend opnieuw voor dag en dauw om op zoek te gaan naar de bonobo's. Sinds zeven jaar komen mensen en apen elkaar regelmatig tegen onder het dichte bladerdak van het woud. Dankzij een langzaam proces van 'gewenning' leren zij elkaar kennen en herkennen. Dat is van groot belang voor de bescherming van de bonobo's in het kader van een project voor ecotoerisme.

DE BONOBO'S IN HET WOUD VAN NKALA

In 2005 werd een gemeenschap van 7500 bonobo's ontdekt in het woud dat zich uitstrekt tussen de Congostroom, het Mai-Ndombe meer en het Tumbameer in de Democratische Republiek Congo. De bossen van Malebo, die worden doorsneden door savannegebieden, liggen op 300 kilometer van Kinshasa via de stroom. In de streek worden steeds meer bomen gekapt om te voldoen aan de behoeften aan hout in de hoofdstad. Maar daardoor verkleint het leefgebied van de bonobo's die in het hart van het woud leven. De dieren worden ook bejaagd voor de handel in 'bushmeat'. De bosontginning heeft ook zware gevolgen voor de plaatselijke, heel arme bevolking, want die verliest belangrijke natuurlijke rijkdommen: het bos dat dient als bron van hout, geneeskrachtige planten en wild voor eigen consumptie – en de bonobo's die er wonen.

De plaatselijke ngo Mbou-Mon-Tour riep de hulp in van WWF. Sinds 2006 loopt er in de streek van Malebo een natuurbehoudproject om de bonobo's te beschermen, de economische druk op de ecosystemen te beperken door de plaatselijke gemeenschappen nieuwe inkomstenbronnen te bieden die hun ontwikkeling kunnen bevorderen.

In die context lanceerde WWF ook een project voor ecotoerisme, dat gericht is op de observatie van de mensapen.

Door de toeristen de kans te bieden om de dieren ter plaatse te bekijken, kan de bevolking extra inkomsten verdienen en worden de bonobo's beter beschermd. Het is een werk van lange adem, want het project kan enkel slagen als de apen voldoende gewend zijn aan de mensen.

MINDER SCHUWE MENSAPEN

Zoals veel primaten zijn bonobo's van nature angstig en niet gemakkelijk te benaderen. Ze vluchten bij het minste teken van gevaar. Om ze te laten wennen aan de aanwezigheid van de mens, hebben we een programma opgezet waarbij de dieren dagelijks worden gevolgd en geobserveerd door spoorzoekers – voormalige boeren die WWF hiervoor heeft opgeleid.

Elke dag volgen de spoorzoekers de

© Chloé Cipolletta

Het team van spoorzoekers van Nkala

© WWF/HEPPA

bonobo's bij hun verplaatsingen, om te zien waar ze hun nesten maken. Zij zoeken de dieren aan de hand van de sporen die ze nalaten in de natuur. Geleidelijk aan raken de bonobo's gewend aan de aanwezigheid van de mensen.

Na zeven jaar zijn de bonobo's steeds minder bang voor de mensen. Intussen kan men overwegen om binnenkort toeristen in Malebo te verwelkomen en hun de kans te bieden om de mensapen te observeren in hun natuurlijke omgeving.

HET VERHAAL VAN DE BONOBO'S

Tegelijk met het dagelijkse speurwerk van de spoorzoekers is de laatste tijd heel wat werk verricht om de leden van twee groepen bonobo's te identificeren. Dit gebeurde op initiatief van Florence Levréro en Laure Deruti, twee onderzoeksters in het gedrag van dieren en mensen van de Universiteit Jean Monnet in het Franse Saint-Etienne. Om de taal van de bonobo's te bestuderen, namen zij de kreten van de bonobo's op en legden ze een verband met het gedrag van de individuele dieren. De methode die ze gebruiken wordt

ook toegepast bij het gewennen en het herkennen van andere mensapen, zoals gorilla's. Ze berust op de anatomische en morfologische beschrijving en ook de typering van het gedrag van het dier. Concreet krijgt elk lid van de gevolgde groep een naam. Er wordt een soort robotfoto opgesteld met een beschrijving van de lichaamsvorm, het gezicht, de vacht, de geslachtsorganen en alles waardoor het dier bij een visueel contact te identificeren is. Zo is het bij de observaties mogelijk het verhaal van elk individu te schrijven en te proberen begrijpen wie het dier is en welke interacties het heeft met de andere leden van de groep.

FAMILIEALBUM

Een van de twee groepen die in het kader van dit project worden gevolgd, leeft in het woud bij het dorp Nkala. De groep bestaat uit een twintigtal individuen – zes vrouwtjes, zes mannetjes, vier pubers en twee kleine jongetjes. Elk van hen heeft een eigen persoonlijkheid en een eigen rol in de groep. Onder andere Kitoko en Mpaka zijn intussen goed bekend bij de spoorzoekers.

KITOKO, HET PERFECTE MANNETJE

Beschrijving

Met zijn grote ronde ogen, zijn vooruitstekende wenkbrauwboog en zijn grote neus heeft hij erg opvallende gelaatstreken. Hij is van normale grootte en omvang. Je herkent hem aan zijn ovale gezicht en aan het kleine toefje witte haren ter hoogte van zijn geslacht.

Geschiedenis

Als volwassene in de kracht van zijn leven is Kitoko het archetype van het perfecte mannetje. Hij is heel nieuwsgierig, komt uit zichzelf tot op enkele meters afstand om de spoorzoekers te bekijken en blijkt uitstekend gewend aan de mensen.

WAT IS EEN BONOBO?

De bonobo is slanker en smaller dan de chimpansee en loopt graag op twee benen, vooral in de savannes nabij het woud. Bonobo's verplaatsen zich nochtans vooral in de bomen. Het zijn heel sociale dieren. Ze leven in matriarchale gemeenschappen van 25 tot 75 dieren, opgesplitst in kleinere groepen die regelmatig van samenstelling veranderen. Ze hebben een territorium van 30 à 50 km², waarin ze elke avond op een andere plaats een nest bouwen. Deze apen komen enkel voor in de Democratische Republiek Congo, ten zuiden van de Congostroom.

©naturepl.com / Karl Ammann / WWF-Canon

► Wist je dat?

Het identificatiewerk is niet alleen van wetenschappelijk belang voor het gedragsonderzoek van de mensapen, maar kan ook helpen om de gezondheid van de populaties beter op te volgen.

PORTRET

MPAKA, DE VETERAAN

Beschrijving

Mpaka heeft een slanke gestalte en een grijzende vacht doorspekt met witte haren op het gezicht, de zijden en de rug. Zijn schedel is kaal door zijn gevorderde leeftijd, maar zijn bakkebaarden zijn nog mooi vol. Hij heeft een rond gezicht, een fijne neus en wijd uitstaande oren.

Geschiedenis

Mpaka lijkt de oudste bonobo van de groep. Hij vertoont tekenen van artrose en verplaatst zich soms moeilijk of onhandig. Hij blijft vaak op de achtergrond in de groep en is altijd de laatste die vertrekt van een rust- of voedselgebied.

Intussen kan men overwegen om binnenkort toeristen in Malebo te verwelkomen en hun de kans te bieden om de mensapen te observeren in hun natuurlijke omgeving.

©naturepl.com / Karl Ammann / WWF-Canon

DOSSIER
HET GROENE GOUD
VAN DE GUYANA'S

EEN NATUURLIJK ERFGOED DAT WE MOETEN BEHOUDEN

In het Hoogland van Guyana, in het noordoosten van Zuid-Amerika, vinden we een van de laatste ongerepte evenaarswouden ter wereld, met een weelderig en vochtig netwerk van bladeren, takken en wortels. Dit bosgebied – dat zich uitstrekt over de grenzen van Suriname, Guyana en Frans-Guyana heen – is tot op vandaag nagenoeg onaangetast door de mens. Dit gebied kent dan ook een uitzonderlijke biodiversiteit. Op één hectare woud vind je hier meer soorten planten dan in heel Europa! Onder het bladerdak van het woud, in het gras van de savanne of in het water van de ontelbare rivieren en beken leven duizenden soorten land- en waterdieren.

Het kostbare erfgoed van die biodiversiteit wordt gelukkig al jaren zorgvuldig beschermd. Het netwerk van beschermde gebieden verspreid over de drie landen vormt samen met het reservaat van Tumuc Humac in Brazilië een geheel van meer dan 12 miljoen hectare en is daarmee het grootste beschermde tropisch woud ter wereld. Dit woud speelt een levensbelangrijke rol voor het klimaat evenwicht op aarde.

DE GOUDKOORTS

Maar sinds een tiental jaar hebben de veelbelovende goudlagen in de ondergrond en de stijgende goudprijzen de hebzucht aangewakkerd. Door de legale en illegale, industriële en artisanale ontginning van goud gaan er elke dag hectaren bos verloren. Diep in het woud, op de meest ontoegankelijke plekken en tussen de kronkelende meanders van de rivieren, zijn de clandestiene goudzoekers – *garimpeiros* genoemd – in de grootste illegaliteit druk in de weer. Met kranen, hydraulische graafmachines en ander materiaal proberen zij de Guyana's van hun goud te beroven.

DOSSIER HET GROENE GOUD VAN DE GUYANA'S

© Roger Leguen / WWF-Canon

EEN GOED BEWAARD PARADIJS

Aan de rand van het Amazonewoud strekt zich het Guyanawoud uit tussen rivieren de Orinoco, de Rio Negro en de Amazone. Het weelderige, ongerepte tropisch woud is er heer en meester.

In het gebied vind je de verschillende vormen die een tropisch woud kan aannemen: droogbos met een hoog bladerdak in het binnenland, submontaan laag en verstrengelde bossen op de hoogvlakten, moerasbossen in de vlakten en mangrovebossen in zoet en zout water. Er is ook ruimte voor andere, drogere landschappen, zoals droge savannes en grasvlakten, of de indrukwekkende eilandbergen die somber en steil oprijzen

uit de weelderige vegetatie. Op de stranden aan de kust, ook al afgeboord met een groene mantel van bos, komen schildpadden elk jaar hun eieren leggen.

Het wemelt er van het leven door de duizenden planten- en diersoorten, waarvan sommige zelfs nog niet eens door de mens zijn ontdekt. Ook veel bedreigde soorten vinden hier een schuilplaats: bekende soorten als de jaguar, de grootste katachtige van het continent; ara's met hun schitterende kleuren en hun sterke bek; de zwarte kaaiman die zich verveelt in het moeras laat glijden; de slingeraap die door de boomtoppen slingert of de harpijarend, die als een stille schaduw dreigend over de kruinen zeilt.

DE SLINGERAAP

De slingeraap, de grootste primate van het Amerikaanse continent, komt enkel voor in de bossen van Latijns-Amerika. Hij leeft in de boomkruinen van het tropisch woud en komt nooit op de grond. De naam slingeraap heeft hij te danken aan zijn lange grijpstaart, die dient als een echte ledemaat. Hij verplaatst zich al hangend aan de takken met zijn handen met vier vingers die hij als haken gebruikt.

© Roger Leguen / WWF-Canon

De drie Guyana's zijn niet zo dichtbevolkt en de mensen wonen vooral in de kustgebieden. Daardoor is er altijd maar weinig rechtstreekse menselijke druk op het milieu geweest. Tot ongeveer tien jaar geleden waren de ecosystemen nog ongerept, met een ongekende biodiversiteit.

► Wist je dat?

Naar schatting 40% van de bloeiende plantsoorten die in kaart zijn gebracht in de bossen van de Guyana's zijn endemisch in de streek en komen dus alleen hier voor.

GUYANA: LAND MET EEN ONGEKENDE BIODIVERSITEIT

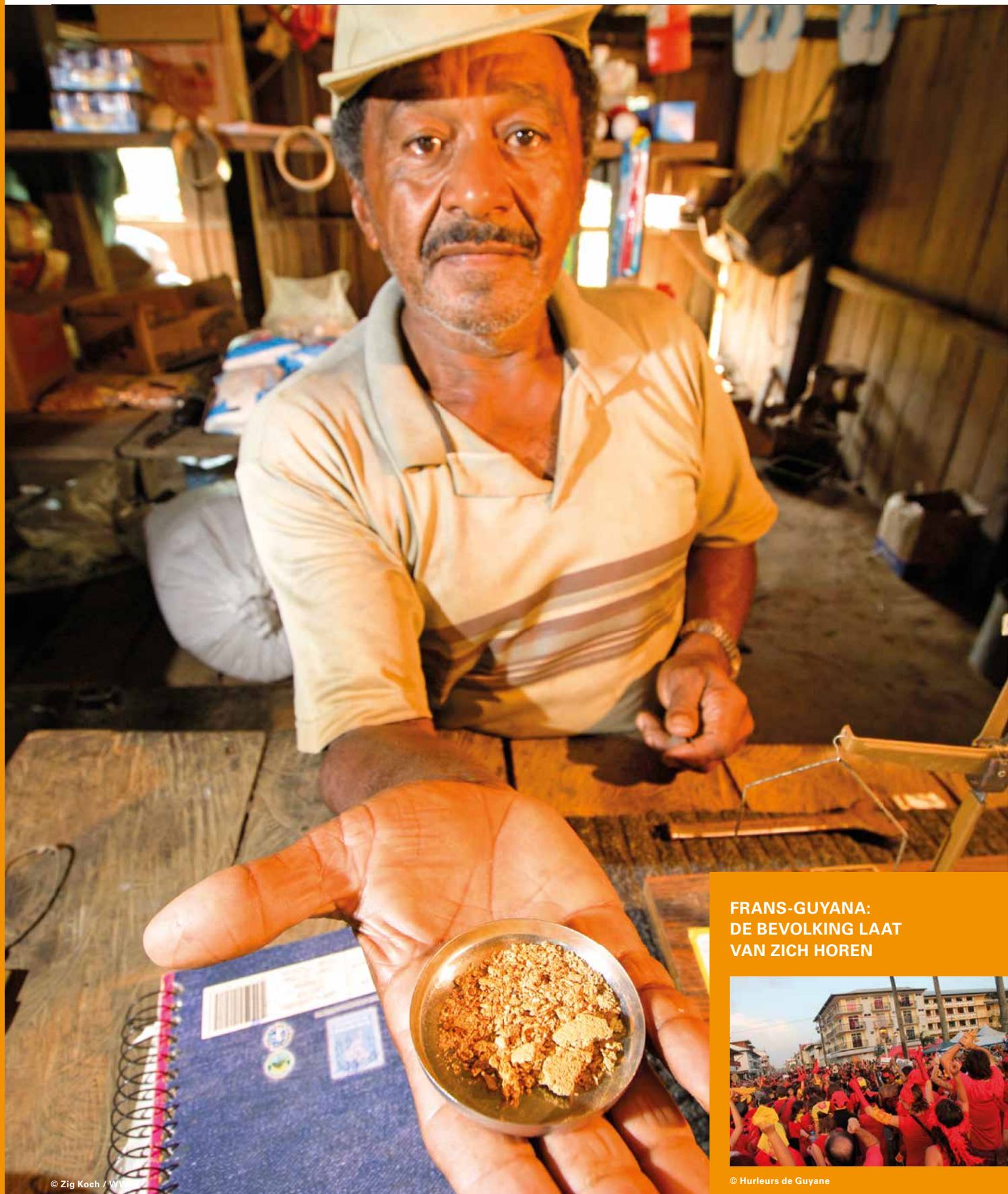

Guyana telt 1 839 000 hectare natuurreserveaat – maar daarmee is slechts 8,5% van de totale oppervlakte afgebakend als beschermd gebied. Maar met de ondertekening van de internationale conventie voor biodiversiteit, heeft Guyana zich wel ertoe verbonden om 17% te beschermen tegen 2020.

Om dat ambitieuze plan mee te helpen uitvoeren, heeft WWF-Guyana een multidisciplinair team van een twaalfstal Guyaanse en internationale onderzoekers gevormd. Dat Biodiversity Assessment Team (BAT) moet de biodiversiteit in de verschillende ecosystemen van het land bestuderen. Met de hulp van studenten van de Universiteit van Guyana en lokale parataxonomisten – plaatselijk gerekruteerde specialisten in het verzamelen en inventariseren van de biodiversiteit – brengt het BAT de aangetroffen soorten in kaart om zo de rijkdom van de sites aan te tonen en ze gemakkelijker te laten aanduiden als beschermd gebied.

Vorig najaar trok het BAT erop uit om een van de rijkste ecosystemen van Guyana te bestuderen: de vlakte van Rupunini, een grazig gebied van 15 000 km² dat zich uitstrekt in het zuidwesten van het land, aan de grens met Brazilië. In deze regio waar savannes, bos en rivieren vochtige en grillige landschappen tekenen, neemt de economische druk elke dag toe, onder andere door de openstelling van de snelweg tussen Brazilië en de hoofdstad die de regio toegankelijker maakt.

Het team stelde er een uitzonderlijke biologische rijkdom vast. In de vlakten komen niet minder dan 241 soorten planten, 302 vogelsoorten, 150 soorten vissen, 34 soorten reptielen, 25 soorten amfibieën, 23 kleine zoogdiersoorten en meer dan 3000 soorten insecten voor. De onderzoekers zamelden ook gegevens in over de waterkwaliteit en het gebruik van de natuurlijke rijkdommen door de plaatselijke bevolking.

**FRANS-GUYANA:
DE BEVOLKING LAAT
VAN ZICH HOREN**

© Hurlleurs de Guyane

© Zig Koch / WU

DE WEDLOOP OM GOUD

DOSSIER HET GROENE GOUD VAN DE GUYANA'S

Sinds het begin van de jaren 2000 hebben heel wat gebieden waar goud in de ondergrond zit, zoals de Guyana's, zwaar te lijden onder een nieuwe goudrush. Door de economische crisis is de goudprijs gestegen en is het rendabel geworden om zelfs de armste of al ontgonnen lagen (opnieuw) aan te spreken. Die nieuwe goudrush leidt tot een heel groot aantal illegale ontginningsplaatsen, die hoofdzakelijk worden uitgebaat door clandestiene goudzoekers. Zij zoeken beschutting in het Amazonewoud om er buiten de wet te wonen en te werken. In Frans-Guyana bijvoorbeeld zou elk jaar naar schatting tien tot twaalf ton illegaal goud het land worden uitgesluisd, terwijl de jaarlijkse aan-gegeven productie slechts één à twee ton bedraagt. Ondanks de belangrijke

inspanningen om de illegale ontginning te bestrijden, telde de Prefectuur van Guyana eind 2013 meer dan 450 actieve illegale werkplaatsen in Guyana. Voor de drie Guyana's bleek uit satellietonderzoek van WWF dat de getroffen oppervlakte in de regio tussen 2000 en 2008 drie keer groter is geworden.

NEE TEGEN ILLEGAAL GOUD

Dat illegale goud verlaat vervolgens op clandestiene wijze het grondgebied en komt in de officiële verkoopkanalen terecht. Op die manier belandt het vuile goud uit de Guyana's in de Europese etalages zonder dat het te traceren valt. De campagne 'Zeg nee tegen illegaal goud' van WWF roept de consumenten op om hun steun te tonen en 'zuiver' goud te eisen.

WAT KAN JIJ DOEN TEGEN DE ILLEGALE GOUDMIJNEN?

WWF wil één van de mooiste natuureservaten van Suriname, het Brownsbergpark, uit de handen houden van de goudzoekers. De Surinaamse parkwachters zijn helemaal niet uitgerust om de grote toevloed tegen te houden. Het rooien van grote stukken

woud en het gebruik van dodelijk kwik om het opgegraven slib chemisch te reinigen, vergiften water en lucht. Heel de voedselketen wordt geraakt. Met dramatische gevolgen voor de lokale bevolking die sterk van visvangst afhangt.

Met jouw bijdrage zorgen we voor betere bescherming van het park. Jij kunt deze actie financieel steunen door jouw gift te storten op rekeningnummer BE04 1911 5747 6331.

Om de massale illegale goudwinning in Frans-Guyana aan te klagen, laten de *Hurleurs de Guyane* hun stem horen. Deze vreedzame volksbeweging ontstond in oktober 2013 na een WWF-conferentie over illegaal goud. De onafhankelijke beweging telt vandaag honderden burgers, verenigingen, bedrijven, economische, politieke en maatschappelijke organisaties

die de overheid vastberaden willen waarschuwen en overtuigen om haar actie tegen het probleem op te voeren.

In december 2013 grepen de *Hurleurs de Guyane* het bezoek van de Franse president François Hollande aan om hun ongerustheid te uiten. Honderden mensen lieten hun stem horen tijdens een manifestatie in het centrum van Cayenne. De

omvang van het volksprotest leidde tot meer aandacht voor dit onderwerp op het hoogste niveau van de Franse staat.

Tijdens zijn bezoek aan Cayenne kondigde de president de goedkeuring aan van een samenwerkingsakkoord met Brazilië om het illegale goud te bestrijden. De Prefectuur heeft nu ook de officiële cijfers gepubliceerd waar

WWF al jaren om vroeg. Die bevestigen het grote aantal illegale goudmijnen die WWF op het terrein heeft vastgesteld en bewijzen dat de situatie niet echt is verbeterd sinds de oprichting van het Amazonepark in 2007. Binnenkort zou er een openbaar observatorium moeten komen dat kan instaan voor de gekwantificeerde opvolging van de illegale goudontginning en de gevolgen daarvan.

DOSSIER HET GROENE GOUD VAN DE GUYANA'S

DE PRIJS VAN HET ILLEGALE GOUD

© Michel Gunther / WWF-Canon

De plaatsen waar goud wordt gewonnen, blijven rode littekens in het primaire woud.

In elk van de drie landen worden de officiële mijnbouwactiviteiten geregeld door de nationale wetgeving – die in Frans-Guyana trouwens bijzonder streng is. Maar de *garimpeiros* – de clandestiene goudzoekers – gehoorzamen maar één enkele wet: die van de winst op korte termijn.

EEN BOS VOL LITTEKENS

De plaatsen waar goud wordt gewonnen, vormen echte open wonden in het plantendek. Voor de winning van primair goud, dat rechtstreeks uit het moedergesteente komt, kapten de ontginners op elke site honderden vierkante meters bos weg. Om bij het goud te komen, graven ze in de bodem met industri-

eel materiaal (hydraulische graafmachines, kranen, enz.). Daarna wordt de korst van het goud verwijderd met behulp van mechanische of chemische procedés en vooral met kwik.

Voor de ontginning van alluviaal goud, rechtstreeks uit stromend water, worden waterlopen verwoest en het water vervuild. Die vervuiling kan tot honderden kilometers verder voelbaar zijn. Stroomafwaarts van de ontginningsplaatsen stroomt het water vol sedimenten rood en modderig voorbij en verstikt het de planten en dieren die in het water leven.

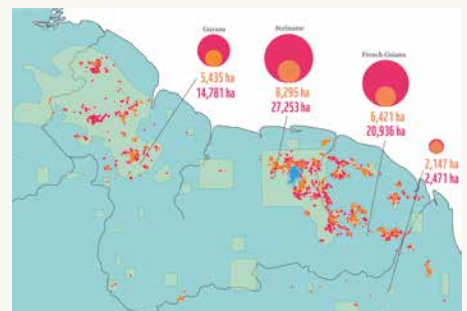
KWIKALARM

De grootste bedreiging voor de bewoners van het Hoogland van Guyana is

nog altijd het intensieve gebruik van kwik om het goud te amalameren. Dat kwik wordt in grote hoeveelheden geloosd in het water van stromen en rivieren. Het dringt door in de bodem en besmet de ecosystemen op het land en in het water, en in de voedselketen stapelt het kwik zich op in het vlees van roofvissen

als de aïmara of jaagzalm, die dient als voedsel voor de lokale bevolking. Bij een onderzoek in 2013 bleken de concentraties kwik bij de bewoners van Haut-Maroni, aan de grens met Suriname, vier keer hoger te liggen dan bij de bevolking aan de kust en alle normen ver te overschrijden.

Ontbossing door illegale goudwinning in de Guyana's. Tussen 2002 en 2007 is de ontboste oppervlakte door goudwinning bijna verdrievoudigd.

IN DE JUNGLE VAN DE GARIMPEIROS

De illegale goudwinning en de massale komst van clandestiene arbeiders die in hun bestaan proberen te voorzien door het woud van goud te beroven, hebben ook geleid tot een hele resem gezondheids-, menselijke en sociale problemen, die in de eerste plaats de illegale arbeiders zelf treffen. In de jungle schieten dorpen als paddenstoelen uit de grond bij de ontginningsplaatsen. Prostitutie, drugs, wapenhandel, slavernij en geweld zijn dagelijkse kost in deze rechteloze gebieden. In bepaalde streken is een stijging van het aantal hiv-

gevallen gemeld en malaria steekt er weer de kop op.

De ontginners kappen op elke site honderden vierkante meters bos weg.

© Michel Gunther / WWF-Canon

SURINAME: NATUURRESERVAAT MOET DE MENSEN WARM MAKEN VOOR DE BIODIVERSITEIT

© WWF Guianas - Karin Spong

Het eerste particuliere natuurreservaat van Suriname, het *Peperpot Nature Park*, is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen WWF en de Stichting Marienburg. De 830 hectare beschermd tropisch woud van het *Peperpot Nature Park* liggen vlak bij de hoofdstad Paramaribo en bieden zowel de internationale toeristen als de plaatselijke steden de kans om kennis te maken met het rijke Surinaamse natuurlijke erfgoed.

De Plantage *Peperpot* is een erfenis uit de Nederlandse koloniale tijd. Op de plaats van het park bevond zich vroeger een cacao-plantage. Die lag er enkele decennia verwaarloosd bij en het tropisch bos heeft er geleidelijk aan opnieuw zijn plaats ingenomen. Rond het vroegere dorp van de plantagearbeiders ligt nu een schitterend secundair woud, met een grote vogelpopulatie. Tot 250 soorten werden hier geteld. De ecologische corridor die rond het reservaat is aangelegd, zorgt voor verbinding met de bossen in het binnenland. *Peperpot* is bestemd voor natuureducatie en sensibilisering rond het behoud van de biodiversiteit in Suriname. Binnenkort wordt er een milieucentrum gebouwd. Zo krijgen de inwoners een unieke kans om hun rijke natuurlijke erfgoed te leren kennen en te beseffen hoe belangrijk het is om dat te behouden.

Momenteel is 14% van het Surinaams grondgebied beschermd. En het land heeft zich ertoe verbonden om het beschermd gebied in 2020 uit te breiden tot 17%. Dit lijkt veel, maar 95% van de oppervlakte van het land bestaat uit primair bos. De inzet is hoog, want door de nieuwe concessies voor mijn-ontginning die in het land zijn toegestaan, krijgt Suriname de allures van een nieuw *Eldorado*.

OP HET TERREIN

EARTH HOUR

VIERDE FEEST VOOR DE PLANEET!

Op zaterdag 29 maart vierden we Earth Hour. Samen met miljoenen mensen hebben we overal ter wereld en in België een uur lang het licht gedoofd.

Door iedereen op te roepen om deel te nemen aan deze symbolische actie van één uur, wil WWF aandacht vragen voor het dagelijkse overmatige energieverbruik en de gevolgen daarvan voor het klimaat. Tegelijk wil WWF iedereen steunen die inspanningen levert om zijn impact te verminderen.

VOLGENDE EDITIE
EARTH HOUR:
28 MAART 2015

© Bernard De Keyser

EARTH HOUR, EEN UUR VOOR HET KLIMAAT

Dit jaar stelden we niet alleen voor een uur lang het licht te doven maar ook om feest te vieren voor het klimaat: een etentje met vrienden, een nachtelijke wandeling met het gezin... alles was toegestaan, op voorwaarde dat het feest weinig energie-impact had! Er werden meer dan 230 feestjes georganiseerd en de 40 origineelste werden beloond met optredens aangeboden door 40 groepen van artiesten, in alle hoeken van het land.

EEN UUR... OM TE DENKEN AAN DE REST VAN HET JAAR

Earth Hour is een symbolisch uur. Op het moment dat de intergouverne-

mentale werkgroep van klimaatdeskundigen (IPCC) ons erop wijst hoe dringend de klimaatproblemen zijn, moeten we aandacht vragen voor energie en klimaat en moeten we ook werken aan gedragsverandering op lange termijn. Door elke dag stil te staan bij wat we doen en wat de gevolgen daarvan zijn, werken we samen aan een milieuvriendelijker toekomst. We kunnen onze impact op de planeet en de biodiversiteit beperken zonder onszelf te veel te ontfagen dankzij kleine dagelijkse gebaren die gemakkelijk uit te voeren zijn.

JE VINDT ALVAST HEEL VEEL
IDEEËN OP ONZE WEBSITE:
WWW.WWF.BE

© WWF-Belgique

© WWF-Canada / Frank PARHIZGAR

EARTH HOUR CITY CHALLENGE: "AND THE WINNERS ARE..."

Earth Hour City Challenge is onze internationale wedstrijd die steden belooft voor hun inspanningen in de strijd tegen de klimaatverandering. Zes steden namen dit jaar deel aan de eerste Belgische editie: Antwerpen, Gent, Mechelen, Moeskroen, Namen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Van de drie finalisten – Antwerpen, Gent en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – wist de laatste de Belgische titel in de wacht te slepen. De jury wees op de ambitieuze doelstellingen van de laureaat op het vlak van vermindering van CO₂-uitstoot en de maatregelen die zijn genomen om het energieverbruik van de Brusselse gebouwen te verminderen, onder andere door het opleggen van de passiefnorm voor alle nieuwe gebouwen vanaf 2015.

De titel van internationale Earth Hour-hoofdstad werd toegekend aan Kaapstad in Zuid-Afrika, voor de ambitieuze en vernieuwende acties in de strijd tegen de klimaatverandering en de inspanningen om de inwoners

een betere levenskwaliteit te bieden en onder andere geleidelijk aan een energietransitie mogelijk te maken van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energiebronnen.

WE LOVE CITIES: BURGERS KIEZEN HUN FAVORIETE DUURZAME STAD

In het kader van de Earth Hour City Challenge riep de campagne 'We Love Cities' de mensen op om onder de 34 finalisten hun favoriete duurzame stad te steunen. In België werd deze campagne met aandacht gevolgd, vooral in het noorden van het land, waar Gent en Antwerpen samen bijna 15 000 stemmen behaalden. Uiteindelijk konden Medellin in Colombia en Khunan in Thailand rekenen op de meeste stemmen van hun inwoners.

Meer informatie op www.wwf.be/ehcc

40 ARTIESTEN VOOR DE PLANEET

Ad Libitum Trio, Alek et les Japonaises, And they Spoke in Anthems, Arcatrio, Audience in the Street, Avirai, Bonfire Lakes, Chimères Bleues, Cinghiale Duo Guitar, Conteurs en Balade (twee muziekspektakels), Fatras, Hush Hush, Ides Moon, Jan-Pieter Delcour, Friends are Magic, Kwa Doyouplay?, Leonore, Les Divas Dugazon, Lightning Viswha Experience, Mad about Mountains, Ministers van de Noordzee, Opmoc, Quatuor Folk (Homeband), Renée, Safar Republique, Sarah Devreese, Shun Club, Slow Pilot, St Grandson, Stereo Grand, Stijn, Suarez, Summer Rebellion, Sun*Sun*Sun, The Salesman Who, The Stoempers, Xdeism

© WWF-Belgique

HET KIDSPROGRAMMA

Climate Challenge, een klimaatconferentie op schoolformaat

Op maandag 12 mei startten we met een eerste COP (Conference of parties) in Spa. 45 leerlingen van het 5de en 6de jaar secundair onderwijs van het provinciaal instituut Agro-economie van la Reid hielden een heuse klimaat-top. En net zoals op een echte

klimaatconferentie verdedigden ze de standpunten over klimaatbeleid van landen zoals Zambia, Brunei, Canada, Rusland, Verenigde Staten en natuurlijk België met de nodige overtuiging. Hun enthousiasme was hoopgevend. De constructieve debatten doen ons het beste hopen voor de toekomst en zijn een voorbeeld voor de echte klimaatonderhandelaars. Leerkrachten die interesse hebben in een dergelijk project kunnen contact opnemen met sara.dewinter@wwf.be. Alle info over Climate Challenge: www.climatechallenge.be

Ook zin in een Beestige Dag?

De volgende Beestige Dag heeft plaats op zondag **5 oktober 2014** in het Nationaal Park Hoge Kempen, op de voormalige mijnsite die nu is omgedoopt tot Connecterra. Je ontdekt er schitterende landschappen en een rijke natuur vol biodiversiteit, die ons eraan herinnert hoe mooi de natuur in ons eigen land wel is.

Zijn jullie klaar om de nieuwe verrassingsuitdaging aan te gaan? Eerder maakten we al 250 zandsculpturen in de vorm van schildpadden en het grootste bijenhotel van België.

Wil je er meer over weten?

Surf naar: www.wwf.be/rangerclub

Met de Beestige Klassen op excursie

De leerlingen van Juffrouw Annelies van de Vrije Basisschool uit Rijmenam en de klas van Meester Jérôme van de school Saint Jean-Marie d'Angleur kregen respectievelijk de titels "Beestige Klas" en "la classe la plus pandastique". Beide klassen gingen op 20 mei op excursie naar Pairi Daiza. De leerlingen konden er genieten van de roofvogelshow, bezochten het Afrikaanse paaldorp en... maakten kennis met de panda's! Ze kregen deze prijs na hun deelname aan de wedstrijd voor de "Beestige klas" in 2013.

In september is « **Mijn Beestige Klas** » er weer met een volledig nieuw thema! Meer informatie over ons gratis educatief materiaal op www.wwf.be/school.

© WWF-Belgium

VEGETARISCHE LASAGNE MET ZONNEGROENTEN

INGREDIËNTEN Voor 4 personen

© www.jeudiveggie.be

Lasagne

- 12 lasagnevellen • 2 mooie grote tomaten
- 1 courgette • 1 citroen (sap)
- 30 ml olijfolie • 150 g zongedroogde tomaten
- Zout & peper

Hummus

- 1 blik gekookte kikkererwten • 3 el olijfolie
- 1 teentje knoflook • 1 el water
- 1 el vers geperste citroen
- 1 tl gemalen komijn (of koriander)
- 1 à 2 el tahin (optioneel) • Zout & peper

Pesto

- 1 bosje basilicum • 80 g pijnui • 100 g hazelnoot
- 60 ml olijfolie • Zout & peper

- Snijd de courgette heel fijn (julienne). Meng het sap van de citroen met 30 ml olijfolie en het zout en laat de courgette hierin minstens 30 minuten marineren.
- Voor de hummus: mix alle ingrediënten goed samen met een staafmixer en voeg eventueel nog wat extra water of olijfolie toe tot je een smeug beleg krijgt.
- Voor dit recept heb je 100 gram hummus nodig.
- Voor de pesto: Hak de hazelnoten, de in stukken gesneden pijnui en de basilicum fijn in een blender of keukenrobot en giet er de rest van de olijfolie bij. Kruid af met zout en peper naar smaak.
- Snijd de tomaten en de zongedroogde tomaten fijn. Kook de lasagnevellen gaar volgens de instructies op de verpakking en giet ze af.
- Neem een ovenschaal en leg hierin een laag lasagnevellen. Smeer ze in met de helft van de hummus. Leg hierop een laagje van de gemarineerde courgettes en de fijngesneden tomaten. Giet hierover een beetje pesto. Herhaal hetzelfde voor de andere lagen.
- Eindig met een lasagnevel en strijk het bovenste vel goed in met de pesto. Serveer op kamertemperatuur.

MINDER VLEES ETEN: GOED VOOR ONZE GEZONDHEID EN DIE VAN DE PLENET

Vlees, zuivelproducten en eieren zijn goed voor bijna de helft van onze ecologische voedselvoetafdruk. De overproductie van deze voedingswaren bedreigt de biodiversiteit, draagt bij aan de watervervuiling, de klimaatverandering en de ontbossing. Een vijfde van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen is te wijten aan de veeteelt. De veeteelt is op zich ook verantwoordelijk voor 10% van het wereldwijde zoetwaterverbruik. Dat komt door de teelt van soja en granen als voeder voor het vee, dat niet alleen enorme oppervlakten grond nodig heeft, maar ook nog eens grote hoeveelheden water vergt.

De Belg verbruikt gemiddeld 270 gram vlees per dag. Maar een dagelijkse aanvoer van dierlijke eiwitten van 75 à 100 gram is ruim voldoende. De overmatige vleesconsumptie vergroot het risico van hart- en vaatziekten, sommige soorten kanker, overgewicht en diabetes.

Door maar drie in plaats van zeven keer per week vlees te eten, beperken we onze ecologische voedselvoetafdruk met 20% en verhogen we tegelijk onze kansen om in goede gezondheid te blijven.

Dit recept komt van de website : www.donderdagveggiedag.be

WWF IN UW TESTAMENT

© naturepi.com / Suzi Eszterhas / WWF-Canon

EEN NALATENSCHAP VOOR EEN LEVENDE PLANEET

U kunt op een heel bijzondere manier bijdragen aan het natuurbeschermingswerk van WWF door ons op te nemen in uw testament. Met uw steun kunnen we bedreigde diersoorten en regio's beschermen voor de volgende generaties. Ontdek ook de voordelen van het Duolegaat: door een deel van uw vermogen te schenken aan WWF betalen uw erfgenamen geen successierechten.

SIMULATIE VOOR HET VLAAMSE GEWEST (HYPOTHETISCH BEDRAG)

Uw erfenis bedraagt 100 000 € en u wenst dit bedrag na te laten aan uw nichtje.

Via testament met algemeen legaat (dus zonder duolegaat)	Via testament met duolegaat :
Totale erfenis: € 100 000	Totale erfenis: € 100 000
Successierechten: € 47 500	Successierechten betaald door WWF: € 30 400
Uw nichtje ontvangt: € 52 500	Uw nichtje ontvangt: € 60 000
	WWF ontvangt: € 9 600

Indien u graag meer informatie wenst te ontvangen over hoe u uw testament moet opstellen dan kan u steeds Margareta Crovetto - Heylen contacteren, telefonisch op het nummer 02/340.09.24, per e-mail legs@wwf.be, bij ons op kantoor of bij u thuis.

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit op aarde tegengaan en bouwen aan een toekomst waarin de mens leeft in harmonie met de natuur.

www.wwf.be

UITNODIGING 12/09/2014

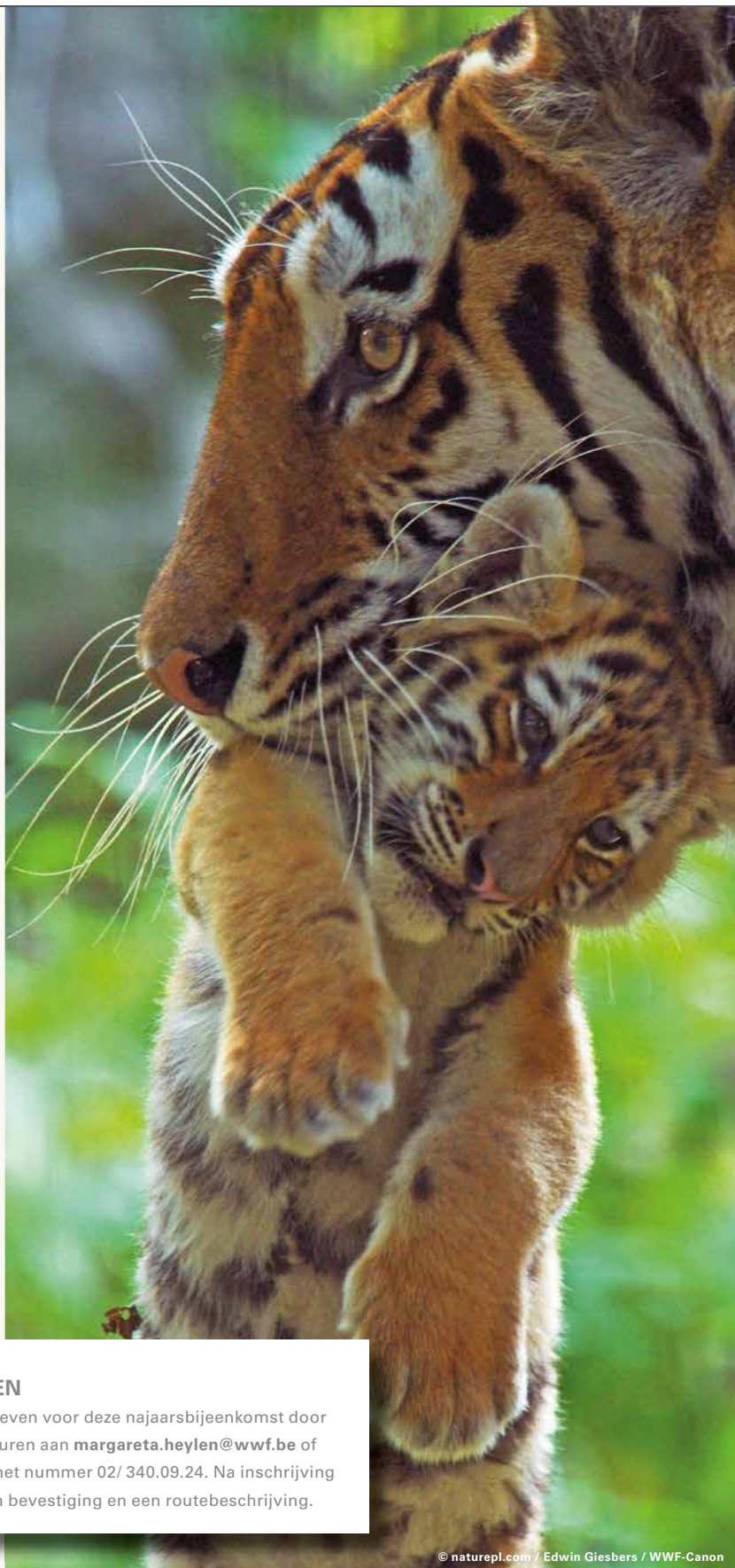
JAARLIJKSE INFODAG OVER TESTAMENTEN EN ONZE PROJECTEN

Op vrijdag 12 september bent u van 13.30 tot 16.00 uur van harte welkom in ons kantoor in Brussel waar wij een presentatie zullen geven over de projecten van WWF en over de technische kant van testamenten en legaten.

U kan bij een kopje koffie en een lekker stuk taart nader kennis maken met het personeel en management van WWF.

Een notaris en andere deskundigen zullen u graag gratis advies geven hoe u het beste uw successie kan plannen.

Wij hopen u te mogen verwelkomen op onze infodag. WWF vindt het zeer belangrijk om u beter te leren kennen, en ons contact te onderhouden. Zo kunnen wij samen onze gemeenschappelijke passie blijven delen: de natuur en het behoud hiervan.

UITNODIGING 12/09/2014

INSCHRIJVEN

U kunt zich opgeven voor deze najaarsbijeenkomst door een e-mail te sturen aan margareta.heylen@wwf.be of telefonisch op het nummer 02/ 340.09.24. Na inschrijving sturen wij u een bevestiging en een routebeschrijving.

© naturepl.com / Edwin Giesbers / WWF-Canon

1 ha

bos in Guyana bevat meer boomsoorten
dan het volledige Europese vasteland

10 ton

Meer dan 10 ton goud
wordt elk jaar op illegale
wijze uit Frans-Guyana
weggesluisd

1,3 kg

kwik gebruiken de
goudzoekers gemiddeld om
1 kg goud te winnen

6,5 megaton

koolstof zit opgeslagen in de
bossen van de Guyana's - dat
is 2,6% van de wereldwijde
koolstofreserves op het land

© Roger Leguen / WWF Canon

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit op aarde tegengaan en bouwen aan een
toekomst waarin de mens leeft in harmonie met de natuur.

www.wwf.be